

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23

PARTICIPATORY ACTION RESEARCH TO DEVELOP THE OPERATION OF THE STUDENT ASSISTANCE SYSTEM IN AKAT AMNUAI SUKSA SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 23

15

ภูวดล ถวิลคำ*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์**

ดร.ระพีพรรณ ร้อยพิลา***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพ และปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) หาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) ติดตามผลการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 78 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 245 คน และกลุ่มเป้าหมายการพัฒนา จำนวน 133 คน ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติการ (Action) 3) การสังเกตการณ์ (Observation) 4) การสะท้อนกลับ (Reflection) ดำเนินการ 2 วนรอบ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละความก้าวหน้า

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพ และปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

1.1 สภาพเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า การวางแผนการดำเนินงานยังไม่ครอบคลุมตามขั้นตอนของระบบ ฝ่ายบริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนยังไม่ตระหนักถึงคุณประโยชน์ที่จะได้จากการดำเนินงาน การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง การดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่สอดคล้องตามสภาพจริงของนักเรียน การติดตามตรวจสอบ และการรายงานผลการดำเนินการอย่างไม่สม่ำเสมอ

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า แผนปฏิบัติงานมีรายละเอียดไม่ชัดเจน ฝ่ายบริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ครูที่ปรึกษาบางส่วนยังไม่เข้าใจ และปฏิบัติไม่ถูกต้องตามขั้นตอน ระบบการดำเนินงาน นักเรียนยังไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือตามแนวทางช่วยเหลือ ตามสภาพจริงของแต่ละกลุ่ม ครูสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ผู้นิเทศมีรายละเอียดและหลักเกณฑ์ที่ยังไม่ชัดเจนในการนิเทศติดตาม

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศ-อำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการนิเทศติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการกองอำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

3. ผลการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำเภอมัญจาคีรี เขต 23 พบว่า

3.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัญจาคีรี เขต 23 พบว่า ครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 44.8)

3.2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 61.29 และการนิเทศติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบว่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 75.76

3.3 กลุ่มเป้าหมายการพัฒนา นักเรียน จำนวน 133 คน เป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง จำนวน 94 คน และนักเรียนกลุ่มมีปัญหา จำนวน 39 คน หลังการพัฒนาทั้ง 2 รอบ ยังเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง จำนวน 40 คน และเหลือนักเรียนกลุ่มมีปัญหา จำนวน 5 คน

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to investigate current states and problems based on the student assistance system in AkatAmnuaiSuksa School, 2) to find out guidelines for the development of the student assistance system in AkatAmnuaiSuksa School, and 3) to follow up the effects of the development application of the student assistance system in AkatAmnuaiSuksa School under the Office of the Secondary Educational Service Area 23.

The target group included the research group of 78 and targeted group of 133. The 2-spiral Participatory Action Research (PAR) consisting of 4 stages: planning, action, observation, and reflection was employed. The research instruments were composed of a set of interview forms, observation forms and evaluation forms. Statistics used were percentage, mean, standard deviation and Effectiveness Index

The findings were as follows:

1. The states and problems of the student assistance system in AkatAmnuaiSuksa school under the Secondary Educational Service Area Office 23

1.1 The states of the student assistance system indicated that the steps of the implementation were not covered by the systems of administration, teachers, students. Some parents/guardians were not aware of the benefits to be gained from the operation. The discontinuity of the operation existed. The student assistance system was not in harmony with the actual conditions of the students. Monitoring and reporting the results of the implementation were irregular.

1.2 The problems of the student assistance system revealed that the details of the application were not clear. The school administrators, teachers, students and parents/guardians did not get involved in the operation. Some of the classroom teachers did not understand the actual operation. They acted in the wrong ways or steps. The students were assisted in the actual means of treatment in each group. The teachers communicated with the parents/guardians and communities in different ways. The supervisors did not obtain clear details and rules of monitoring supervision.

2. Guidelines for development of the student assistance system in AkatAmnuaiSuksa School under the Secondary Educational Service Area Office 23 comprised: a workshop, operation of the student assistance system, and monitoring and supervision.

3. According to a follow-up and evaluation of the student assistance system in AkatAmnuaiSuksa School under the Secondary Educational Service Area Office 23, it was concluded that:

3.1 The workshop to develop the operation of the student assistance system at AkatAmnuaiSuksa School under the Secondary Educational Service Area Office 23 was at the high level in general (Figure 4.40).

3.2 The effective index of the operation on the student assistance system in AkatAmnuaiSuksa School was 61.29 percent. The effective index of the follow-up and supervision based on the student assistance system at AkatAmnuaiSuksa School was 75.76 percent.

3.3 Among a targeted number of 133 students, 94 students were regarded as at-risk and 39 students were with problems. After the treatments, only 40 students were regarded as at risk and 4 with problems.

ภูมิหลัง

ปัจจุบันสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อ นักเรียนในเชิงบวกและเชิงลบเช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติดปัญหาภายในครอบครัวซึ่งก่อเกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียดการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรือปัญหาอื่นๆ ซึ่งเป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของนักเรียน ดังนั้น การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกายจิตใจสติปัญญา ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุข ตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกัน และการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องภายในโรงเรียนโดยที่มีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงานต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักความเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโต เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป(กระทรวงศึกษาธิการ. 2549 : ก)กระทรวงศึกษาธิการตระหนักในความจำเป็นเร่งด่วนในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียนในความรับผิดชอบ จึงได้ประสานความร่วมมือกับ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จัดทำระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนขึ้นตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2543 เป็นต้นมา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้ สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักเรียน ทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือ จากครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึง โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : ก)

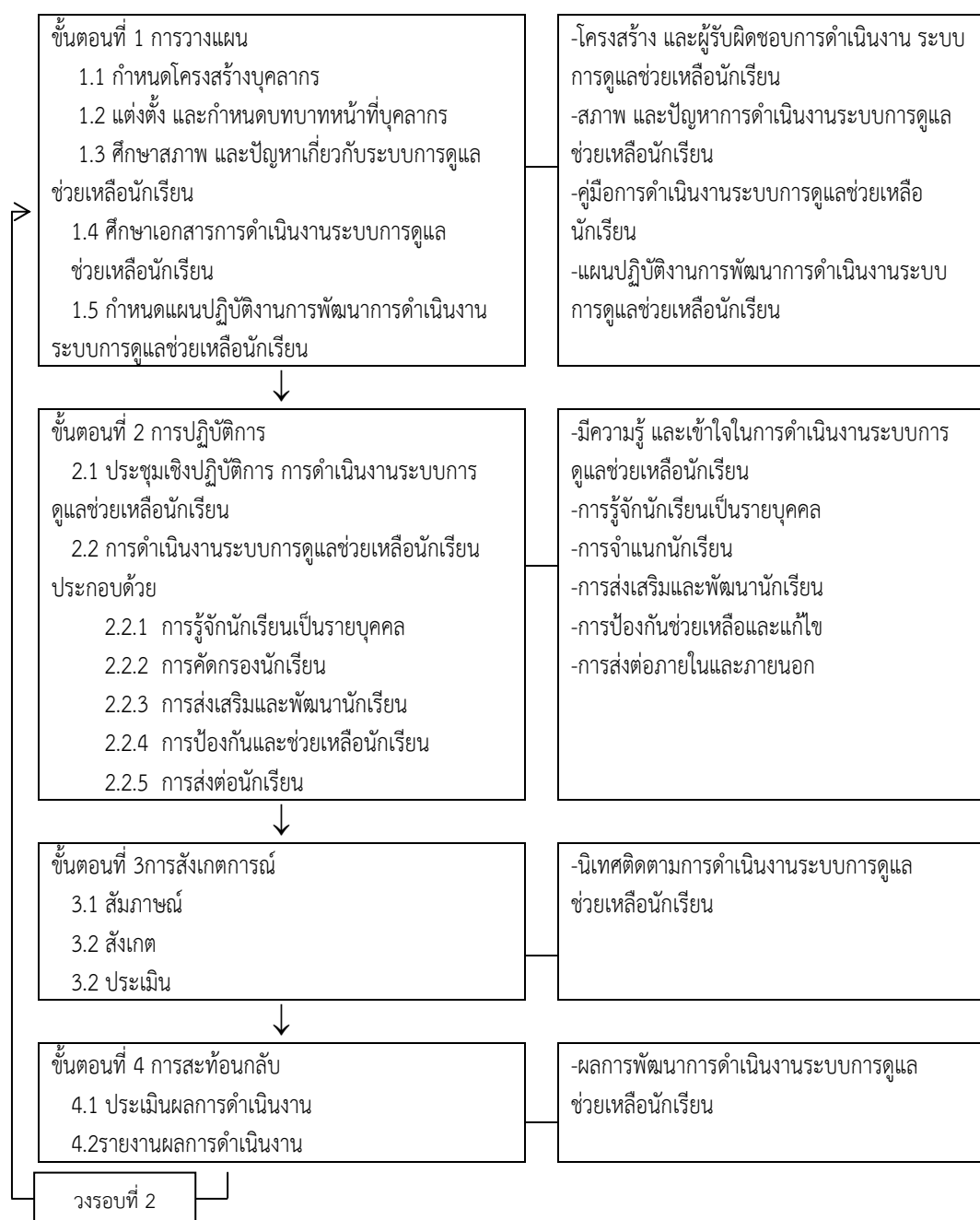
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และการแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียน มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง จาก รายงานวิจัยการศึกษา และปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น พบว่า ยังมีเด็กจำนวนมากไม่ได้รับการดูแลที่ได้มาตรฐานของความเป็นมนุษย์ เด็กถูกใช้ในทางที่ผิด มีการแสวงหาประโยชน์จากเด็กโดยไม่ชอบธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ยังมีการละเมิดสิทธิเด็กน่านับการ ดังที่ปรากฏเป็น ข่าวทางสื่อสารมวลชนอย่างต่อเนื่อง ปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้เด็กขาดโอกาสในการเจริญเติบโตที่จะเป็นพลเมืองดีของสังคม ดังนั้น จึงถึงเวลาแล้วที่ทุกส่วนของสังคมโดยเฉพาะในสถานศึกษาควรให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่บุคลากรครู ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปเพื่อพัฒนา ช่วยเหลือนักเรียนในทุกด้าน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปเพื่อดำรงซึ่งสิทธิ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่เกิดมาพร้อมเด็กทุกคน และกฎหมายรองรับ และสิทธินี้ ควรได้รับการยอมรับและปกป้อง คุ้มครองจากผู้ใหญ่และคนในสังคมทุกคนได้รวมพลังผลักดันระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็น กระบวนการ พิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็กที่ได้ขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจร ทั้งนี้เพื่อสร้างสรรค์ อนาคตของเด็กซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลกทั้งหมด ให้ดำเนินชีวิตด้วยความเป็นวิถีแห่งสันติสุข ที่ยั่งยืนสืบไป (กรมสุขภาพจิต. 2551 : 1 – 7) รายงานผลการปฏิบัติงานฝ่ายส่งเสริมกิจการนักเรียน ปีการศึกษา 2553 (โรงเรียนอากาศอำนวย-ศึกษา. 2554 : 9) พบว่า ผลการประเมินการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ ด้านผลผลิต ระดับคุณภาพดี ด้านกระบวนการ ระดับคุณภาพ พอใช้ และด้านปัจจัย ระดับคุณภาพ พอใช้ โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ระดับคุณภาพ พอใช้ ในคราวการประชุมประจำเดือนมีนาคม 2554 ในที่

ประชุมได้อภิปรายถึงสาเหตุ ด้านผลผลิต นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือมีปัญหาไม่เข้าเรียน หรือไม่สามารถติดตามได้ ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา นักเรียนให้ข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง ด้านกระบวนการ แผนการดำเนินงานไม่ชัดเจน ครูที่ปรึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงาน คู่มือ เอกสาร สื่อในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ การประชาสัมพันธ์ไม่ครอบคลุมการดำเนินการ และการกำกับติดตามไม่ต่อเนื่อง ด้านปัจจัย ครูที่ปรึกษายังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงาน และไม่นำข้อมูลที่ได้มาใช้แก้ไข พัฒนานักเรียนอย่างจริงจัง ประกอบกับในปีการศึกษา 2553 นักเรียนมีปัญหาด้านยาเสพติด ความประพฤติที่ไม่เหมาะสมกับวัย และปัญหาด้านการเรียนอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข นอกจากนี้ นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติยังไม่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน แนวทางการแก้ไขปัญหา มติที่ประชุมเสนอให้มีการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยวิธีการศึกษาเอกสาร การอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการ ศึกษาดูงานโรงเรียนแกนนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดให้มีบุคลากรหลักรับผิดชอบอย่างชัดเจน และให้มีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าร่วมดำเนินการ ซึ่งครูส่วนมากมีความเห็นว่าการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะส่งผลดีต่อนักเรียนโดยตรงทั้งด้านการเรียน ความประพฤติ สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน และอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ปีการศึกษา 2554 ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา ได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงผลกระทบของปัญหาต่อนักเรียนซึ่งต้องเร่งแก้ไขปัญหาก็ได้มอบหมายให้ฝ่ายส่งเสริมกิจการนักเรียนพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบกับในปีการศึกษา 2554 ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ฝ่ายส่งเสริมกิจการนักเรียน จึงได้เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยดำเนินการในรูปแบบ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
3. เพื่อติดตามผลการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (Kemmis and McTaggart. 1988, อ้างถึงใน องอาจ นัยวัฒน์. 2551 : 301 – 303) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน

- 1.1 กำหนดโครงสร้างบุคลากรในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.2 แต่งตั้ง และกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.3 ศึกษาสภาพ และปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.4 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.5 กำหนดแผนปฏิบัติงานการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ

- 2.1 ประชุมเชิงปฏิบัติการ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.2 ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้
 - 2.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 2.2.2 การคัดกรองนักเรียน
 - 2.2.3 การส่งเสริมและพัฒนาเด็ก
 - 2.2.4 การป้องกันและช่วยเหลือเด็ก
 - 2.2.5 การส่งต่อเด็ก

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตการณ์

- 3.1 ประเมินประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3.2 ประเมินการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3.3 ประเมินผลการนิเทศติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนกลับ

- 4.1 การสะท้อนกลับตามแนวทางการพัฒนา
 - 4.1.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 4.1.2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 4.1.3 การนิเทศติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 4.2 การสะท้อนกลับด้วยการสัมภาษณ์
 - 4.2.1 นักเรียน
 - 4.2.2 ครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัย
 - 4.2.3 ฝ่ายบริหาร
 - 4.2.4 ผู้ปกครองนักเรียน
- 4.3 รายงานผลการดำเนินงาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 78 คน ประกอบด้วย
 - 1.1 ผู้วิจัย คือ ครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 1 คน
 - 1.2 ผู้ร่วมวิจัยจำนวน 77 คน ประกอบด้วย
 - 1.2.1 ครูที่ปรึกษาซึ่งรับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 11 คน
 - 1.2.2 ครูที่ปรึกษาที่ไม่ได้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 66 คนจาก 53 ห้องเรียน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 245 คน ประกอบด้วย
 - 2.1 นักเรียนจำนวน 106 คน ประกอบด้วย
 - 2.1.1 หัวหน้าห้องเรียนจำนวน 53 คน จาก 53 ห้องเรียน
 - 2.1.2 ตัวแทนนักเรียนในคณะกรรมการนักเรียนห้องละ 1 คน จำนวน 53 คน จาก 53 ห้องเรียน
 - 2.2 ผู้ปกครองนักเรียน เป็นผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการพัฒนาในข้อ 3 จำนวน 133 คน
 - 2.3 กลุ่มผู้พิเศษ คือ ฝ่ายบริหารโรงเรียน จำนวน 6 คน
3. กลุ่มเป้าหมายการพัฒนา คือ นักเรียน จำนวน 133 คน ประกอบด้วย
 - 3.1 นักเรียนกลุ่มเสี่ยง จำนวน 94 คน
 - 3.2 นักเรียนกลุ่มมีปัญหา จำนวน 39 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัย สภาพ และปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
2. แบบสัมภาษณ์ฝ่ายบริหาร สภาพ และปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
3. แบบสัมภาษณ์นักเรียน การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
4. แบบสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัย การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
5. แบบสัมภาษณ์ฝ่ายบริหาร การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
6. แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
7. แบบนิเทศติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
8. แบบประเมินการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
9. แบบประเมินการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
10. แบบประเมินประชุมผู้ปกครองนักเรียน ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
11. แบบประเมินมาตรฐานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิธีรวบรวมข้อมูล
 - 1.1 สัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ผู้บริหาร นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน
 - 1.2 สัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัย
 - 1.3 ประเมินการประชุมเชิงปฏิบัติการ
 - 1.4 ประเมินการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 1.5 ประเมินประชุมผู้ปกครองนักเรียน ปีการศึกษา 2554

- 1.6 ประเมินมาตรฐานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย
 - 2.1 ร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$)
 - 2.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)
 - 2.4 ร้อยละความก้าวหน้า

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพ และปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

1.1 สภาพเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า การวางแผนการดำเนินงานยังไม่ครอบคลุมตามขั้นตอนของระบบ ฝ่ายบริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนยังไม่ตระหนักถึงคุณประโยชน์ที่จะได้จากการดำเนินการดำเนินงาน ไม่ต่อเนื่อง การดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่สอดคล้องตามสภาพจริงของนักเรียน การติดตามตรวจสอบ การรายงานผลการดำเนินการอย่างไม่สม่ำเสมอ

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า แผนปฏิบัติงานมีรายละเอียดไม่ชัดเจน ฝ่ายบริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ครูที่ปรึกษาบางส่วนยังไม่เข้าใจ และปฏิบัติไม่ถูกต้องตามขั้นตอน ระบบการดำเนินงาน นักเรียนยังไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือตามแนวทางการช่วยเหลือ ตามสภาพจริงของแต่ละกลุ่ม ครูสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และผู้นิเทศมีรายละเอียด หลักเกณฑ์ที่ยังไม่ชัดเจนในการนิเทศติดตาม

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

2.2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

2.3 การนิเทศติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

3. ผลการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

3.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (77.44)

3.2 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 61.29

3.3 การนิเทศติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 75.76

3.4 กลุ่มเป้าหมายการพัฒนา นักเรียน จำนวน 133 คน เป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง จำนวน 94 คน และนักเรียนกลุ่มมีปัญหา จำนวน 39 คน หลังการพัฒนาทั้ง 2 วงจร ยังเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง จำนวน 40 คน และเหลือนักเรียนกลุ่มมีปัญหา จำนวน 5 คน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ฝ่ายบริหารควรให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของครูที่ปรึกษา และควรมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

1.2 ครูที่ปรึกษาควรดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ดำเนินงานโดยปราศจากอคติ ให้ความสำคัญต่อนักเรียนในแต่ละกลุ่มเท่าๆ กัน เปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในทุกด้าน

1.3 นักเรียนควรให้ข้อมูลที่แท้จริง และผู้ปกครองนักเรียนควรให้ความร่วมมือในการดำเนินงานยอมรับสภาพที่แท้จริงของนักเรียน และติดต่อประสานงานกับโรงเรียนเพื่อลดภาระงานของครู เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนเป็นผู้ใกล้ชิดนักเรียนเห็นประพฤติดังแสดงออกที่บ้านมากกว่าโรงเรียน

1.4 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรเป็นไปตามบริบทของโรงเรียนควรมีโครงสร้างสอดคล้องกับสภาพของผู้ดำเนินงาน

1.6 ควรนำข้อมูลพื้นฐาน การคัดกรอง ไปใช้ในการดูแลช่วยเหลืออย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

โรงเรียนควรให้ครูที่ปรึกษาทำการวิจัยระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับห้องเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ศึกษาธิการ,กระทรวง. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2547.
- แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2549.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.
- สุภาพจิต, กรม. คู่มือการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6). กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2546.
- คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6).พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด,2551.
- กรองทอง จิรเดชากุล. คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธารอักษร จำกัด,2550.
- ชัชบุญญา. หลักการแนวคิดในการนิเทศการศึกษายุคใหม่. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2544.
- ดุสิต มั่นคง. การพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานโรงเรียนบ้านแกววิทยาคมอำเภอยางตลาดจังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- พรสวรรค์ สอนสุภาพ. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านดำนคำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2553.
- ยงยุทธเกษสคร. ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: วี เจ พรินต์ติ้ง,2551.
- รัตนพรพลลาภ. การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมุกดาหารจังหวัดมุกดาหาร. รายงานการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- อากาศอำนวยศึกษา,โรงเรียน. รายงานผลการประเมินภายในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2553.สกลนคร : โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา, 2554.

